

Nieuwsflits F30 - 2014 nr. 1

Beste mensen,

Net voor de komende vakantieperiode willen we u op de hoogte te brengen van nieuwe ontwikkelingen en wetenswaardigheden op het gebied van de houten palenproblematiek in Nederland.

In deze Nieuwsflits komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Van de bestuurstafel
- Excursie naar de Janskerk in Gouda
- Nieuws workshops / nieuwe richtlijnen
- F30 cursus
- Nieuwtjes en weetjes
- De houten heipalendag in januari 2015

Van de bestuurstafel

We zijn ondertussen halverwege 2014 en hierbij een korte terugblik wat zoal is gepasseerd:

Het F30 congres "De nationale heipalendag" die zoals gewoonlijk in januari werd georganiseerd was opnieuw goed bezocht. Voorafgaande aan het congres werd de jaarlijkse ledenvergadering gehouden, die door nagenoeg alle leden werd bezocht. Tijdens de vergadering werd Sandra Lobbe als nieuw bestuurslid en penningmeester benoemd. Op de website van F30 staat een verslag van de jaarvergadering.

Foto: het nieuwe bestuur van F30

Foto: ledenvergadering F30

Tijdens de jaarvergadering zijn diverse onderwerpen aan bod gekomen, die ondertussen zijn opgepakt en die van belang zijn de branche en F30. Dit zijn:

Overzicht funderingonderzoeken F30 leden

Binnen F30 is een commissie bezig om een plan te maken om op een efficiënte wijze de funderingsonderzoeken zoals die in Nederland worden uitgevoerd te inventariseren. Het idee is nu om in elk uitgebracht funderingsrapport een standaard bijlage in te voegen met een overzicht van de resultaten. Deze bijlage verhoogt de transparantie en objectiviteit van het onderzoek en kan gemakkelijk worden ingevoerd in een database. Voor het eind van het jaar is het plan gereed. Deze database kan gebruikt worden om funderingsproblematiek in Nederland beter in beeld te brengen. Privacy gevoelige aspecten moeten hierin goed gewaarborgd zijn.

Aanpassing statuten.

Binnen F30 onderscheiden wij leden en participanten. Op dit moment staat in onze statuten over leden:

*“Gewone leden zijn natuurlijke personen, rechtspersonen, organisaties, instellingen of ondernemingen die zich **uitsluitend en alleen** direct bezighouden met onderzoeken en beoordelen van bestaande funderingen of diverse aspecten daarvan, en die als zodanig zijn toegelaten overeenkomstig artikel 5 bepaalde”*

Zoals bekend zijn niet alleen bedrijven die zelf funderingsonderzoek uitvoeren lid van F30, maar ook partijen die het van belang vinden dat er goed en onafhankelijk onderzoek wordt uitgevoerd, maar het onderzoek bijvoorbeeld door derden laten uitvoeren. Een voorbeeld daarvan is de gemeente Zaanstad en constructiebureau de Prouw. Ook funderingsherstelbedrijven hebben aangegeven graag lid te willen worden van F30.

Om die reden heeft het bestuur aan de ledenvergadering voorgesteld de statuten te wijzigen. Na terugkoppeling naar de leden zullen binnenkort de statuten worden aangepast. De nieuwe tekst wordt: *“Gewone leden zijn natuurlijke personen, rechtspersonen, organisaties, instellingen of ondernemingen die zich **direct of indirect** bezighouden met onderzoeken en beoordelen van bestaande funderingen of diverse aspecten daarvan, en die als zodanig zijn toegelaten overeenkomstig artikel 5 bepaalde **en die zich conformeren aan de F30-richtlijnen**”*

Het oprichten van een klachtenloket

Diverse partijen hebben ons benaderd of er een klachtenloket over uitgevoerde funderingsonderzoeken kan komen. Het bestuur stelt voor dat via de website klachten kunnen worden ingebracht over onderzoeken die door leden van F30 zijn uitgevoerd. Het bestuur zal na de zomer een uitgewerkt procedurevoorstel maken hoe dit loket kan worden ingericht. Onafhankelijkheid, consultatie, beroep en geheimhouding zijn zaken die goed moeten worden afgedekt.

Naamswijziging Nationale heipalendag.

Over deze naam is het bestuur diverse keren aangesproken omdat we niet alleen houten heipalen beoordelen, maar bestaande funderingen in de meest brede zin des woord. We hadden al de toevoeging F30 congres toegevoegd in de afgelopen jaren. Het bestuur heeft in overleg met haar leden de naam van ons jaarlijkse congres veranderd in: **“F30 congres bestaande funderingen”**.

F30 congres in het Teylers museum in Haarlem

De negende houtenheipalen dag was op 16 januari 2014 in het Teylers museum in Haarlem met een afwisselend programma met elf sprekers over diverse onderwerpen.

Foto's van het congres in het Teylers museum te Haarlem.

Ook de fundering van het museum was een onderwerp, Jasper Vosdingh Bessem van Fugro heeft de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Over de wijze van aanpak ontstonden interessante discussies. F30 is internationaler geworden. René Klaassen deed daar verslag van en wees op onze aangepaste website en de in het Engels vertaalde richtlijnen. Dit jaar was er zelfs een internationale gast, Francesca Ceccato van University of Padova, Italy, met een presentatie over de palen in Venetië. Maar ook onderwerpen als beleving en waarneming van aardbevingen in Noord Groningen, terugblik op tien jaar na grootschalig funderingsonderzoek in Haarlem, innovatieonderzoek in Woerden vanwege grondwateroverlast en de klimaat bestendige stad stonden op de agenda. Tijdens het congres werd ook de 2e F30 SBR CUR- richtlijn gepresenteerd. Het bestuur van F30 kijkt terug op een geslaagde middag. Alle presentaties zijn terug te lezen op onze website www.f3o.nl.

Foto: René Klaassen

Foto: uitreiking F30/SBR/CUR richtlijn

In memoriam

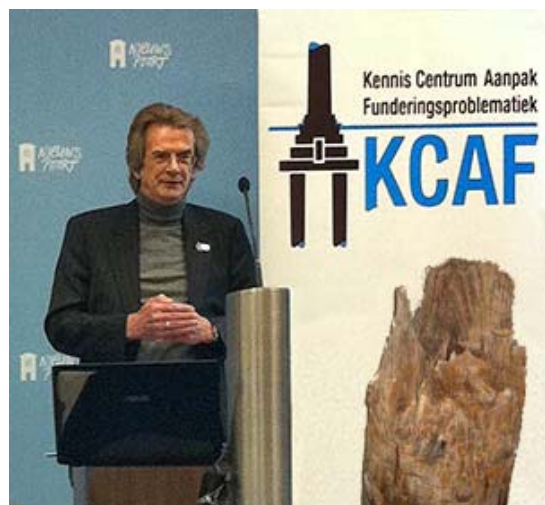
Op 27 april jl. is Ad van Wensen overleden.

Ad heeft zich jarenlang ingezet voor de problemen van huiseigenaren met paalrot. Hij was oprichter van de Belangvereniging voor Funderings Problematiek Dordrecht. Velen uit onze branche kennen hem al uit deze periode. Later werd hij directeur van het landelijke kenniscentrum (KCAF) over deze problemen.

Ad heeft zich met buitengewone inzet altijd naar de politieke voorgrond gewerkt om de funderingsproblematiek aangepakt te krijgen. Een noodzakelijke aanpak om de gedupeerden te ondersteunen. Zijn overlijden is een groot verlies voor iedereen in de branche.

Ad, wij hebben je leren kennen als een gedreven, sociale, integere en intelligente voorvechter van jouw missie. Ad, we zullen je missen, maar wees ervan verzekerd dat de missie wordt voortgezet.

Bestuur F30

De jaarlijkse F30-excursie voor leden en participanten

zal dit jaar in september in Gouda plaatsvinden, waar de Janskerk zal worden bezocht. Het hoofdthema bij deze excursie zal zijn “het belang van monitoring”. Het project betreft een funderingsverbetering van een fundering die volgens de kwalificaties nog in goede staat verkeert (zakking ongeveer 1 mm per jaar – en dat in Gouda), maar desondanks aan verbetering toe was. Dit komt omdat het grootste deel van de kerk al is voorzien van een nieuwe paalfundering (in de jaren '70) en daardoor geen zetting meer heeft. Na ongeveer 40 jaar doorgaande zetting van het niet herstelde deel gaf dit dermate schade, dat tot ingrijpen is besloten. Daarnaast zullen ook de resultaten van het archeologisch onderzoek en het in uitvoering zijnde funderingsherstel op het programma staan. Nadere informatie over het programma zal binnenkort worden verstuurd, maar wij verzoeken u alvast woensdagmiddag 3 september vrij te houden.

Nieuws workshops / nieuwe richtlijnen.

[F30 / SBR / CUR richtlijn Funderingen op Staal](#)

Deze richtlijn is officieel gepresenteerd tijdens het F30 congres in januari. De richtlijn is hard copy te bestellen bij CURNET of F30, maar is ook te downloaden van onze website.

[NEN 8707: Beoordelen van bestaande geotechnische constructies.](#)

F30 is in deze NEN commissie vertegenwoordigd door Peter den Nijs. De opgedane kennis bij onze richtlijn wordt op het onderdeel van de NEN over houten funderingsconstructies benut. De vertaling van onze praktijkgerichte richtlijn naar NEN teksten blijkt complex en vraagt veel aandacht. Er is voortgang maar het zal nog wel enige tijd duren voordat een concept NEN gaat verschijnen.

[Workshop Negatieve kleeft:](#)

Een aantal leden van F30 is bezig met het organiseren van een workshop over negatieve kleeft. Het begrip negatieve kleeft wordt heel verschillend benaderd. Ook de negatieve kleeft problematiek is heel verschillend en hangt vaak af van de bodemopbouw, (ophoog- en bouw) historie, binnenstedelijk of buitenwijk en leidt soms zelfs tot schade. Deze onderwerpen zullen op de workshop worden behandeld. Tevens zal een discussie worden gevoerd hoe je nu met negatieve kleeft moet omgaan bij het beoordelen van bestaande funderingen. De workshop zal naar verwachting eind oktober worden georganiseerd en u zult daarover nader worden geïnformeerd. Het belooft een interessante middag te worden.

[Workshop over funderingsherstel per woonblok of per pand](#)

Ook dit onderwerp is redelijk controversieel in Nederland. Ook over dit onderwerp is het de intentie een workshop te organiseren. Zodra hier meer over bekend is zullen we u informeren.

De F30 Praktijkcursus *Beoordelen van houten paalfunderingen onder gebouwen*

is op 22 en 23 april voor de tweede keer gegeven. De basis voor de cursus is de F30 CUR SBR richtlijn *Onderzoeken en beoordelingen van houten paalfunderingen onder gebouwen*. De eerste dag is de theoretische achtergrond aangeboden in een achttal colleges. Eerst werd de opbouw en het materiaal van een houten paalfunderingen uitgelegd. Daarna werd ingegaan op de relatie tussen een houten paal en de bodemopbouw waarbij geotechnische draagkracht een belangrijk aspect is. De grondwaterdynamiek in relatie tot droogstand en

negatieve kleef werd uitgelegd en achtergronden over de grondwaterdynamiek en het meten ervan werden gegeven. Natuurlijk werd ook ingegaan op het gedrag van hout in de grond wat betreft aantasting en sterkte waarbij aangegeven werd hoe de houtkwaliteit tijdens een inspectie objectief kan worden ingeschat. Tenslotte werden inspectietechnieken besproken, visueel, deformatiemetingen en tenslotte het selecteren en maken van inspectieputten en het in kaart brengen van de ondergrondse constructie. Op de tweede dag werd het geleerde toegepast op vier situaties uit de praktijk. De cursisten kregen net als bij een echte aanvraag eerst een omschrijving van het probleem en moesten in vier groepje een plan van aanpak maken. De plannen werden besproken en omdat de situaties echt onderzocht zijn, kregen de cursisten hierna alle onderzoeksgegevens en moesten een analyse maken over de aanpak van de houten paalfundering. De resultaten van de groepjes zijn besproken en vergeleken hoe de projecten daadwerkelijk zijn aangepakt. Met name dit laatste onderdeel laat de cursisten zien hoe belangrijk is om met alle waarneming om te gaan en ze krijgen het inzicht om alle zaken te wegen want soms is een schijnbaar onbelangrijke meting bepalend voor de aanpak.

De cursus is voor de eerste keer gegeven in samenwerking met de Hoge School Utrecht binnen de avondopleiding Bouwhistorie / Restauratie. Deze samenwerking is voordelig voor alle partijen want binnen de opleiding van de Hogeschool Utrecht wordt nu een gedegen basis gelegd over de kwaliteit van houten paalfundering, hun bedreigingen en de aandacht die hieraan besteedt moet worden bij het herstel en restauratie van oude gebouwen. Omdat de opleiding jaarlijks wordt gevolgd door zo'n 15-30 mensen die vaak werkzaam binnen het veld van restauratie en onderhoud neemt jaarlijks de groep mensen toe die de relevantie in zien om bij renovatie en restauratie om aandacht te besteden aan de kwaliteit van houten paalfunderingen. Een tweede voordeel is dat de cursus nu jaarlijks gegeven gaat worden waardoor nieuwe mensen in dit werkveld elk jaar de gelegenheid hebben om de cursus te volgen.

Er waren dit keer 23 cursisten waarvan 16 via de Hogeschool Utrecht. Op 18 en 25 november 2014 wordt de volgende cursus georganiseerd (14.30 – 21.30 uur) en indien u geïnteresseerd bent om deel te nemen, dan kunt zich opgeven via de secretaris van F30 (zie onze website)

Nieuwtjes en weetjes

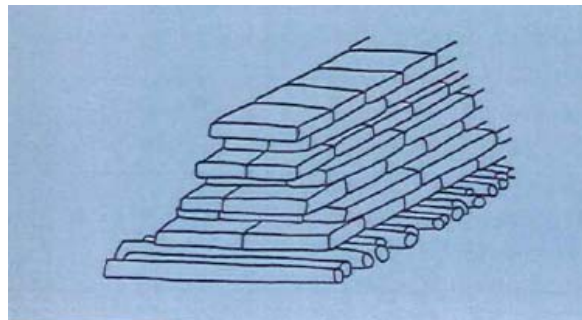
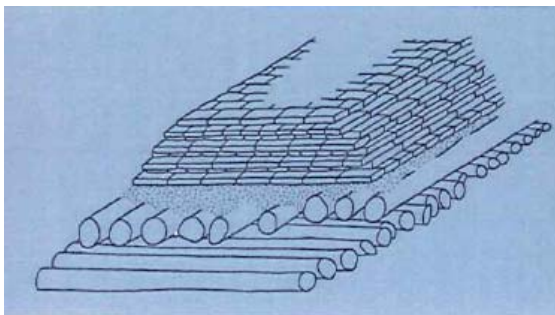
Beoordeling rapporten: F30 heeft een service om rapporten over funderingsonderzoek op objectiviteit (uitgevoerd volgens de F30 richtlijn) en kwaliteit te beoordelen. F30 denkt met deze service een behoefte te voldoen met name voor mensen die te maken hebben met funderingsproblematiek maar zelf niet deskundig zijn. Mensen die werken bij gemeentes, woningbouwverenigingen of particulieren. Voor nadere informatie, zie onze website www.f3o.nl onder F3O diensten.

**Bijzondere 14^e eeuwse fundering aangetroffen onder 19^e-eeuws pand.
BV Bouwadviesbureau Strackee, Bouwe Olij**

Bij de restauratie en uitbreiding van het Amsterdamse museum "Ons' Lieve Heer op Solder" is de tweede fase in uitvoering.

In de eerste fase is de zeventiende-eeuwse schuilkerk, die tot de top 100 monumenten van Nederland behoort, voorzien van een nieuwe fundering.

Op dit moment is gestart met de ontgraving van een ondergronds plaza, waarmee het museum ondergronds verbonden gaat worden met het aan de overzijde van de Heintje Hoeksteeg gelegen 19^e-eeuwse pand.

afbeeldingen: BMA Amsterdam

Bij de ontgraving is een fundering blootgelegd die dateert van omstreeks 1400 (zie bovenstaande schetsen). Dit type fundering wordt zelden aangetroffen, zeker niet in de situatie waarbij ook de gelegenheid is om de fundering op deze schaal in beeld te brengen. De fundering wordt volledig ingemeten en opgenomen door Bureau Monumenten en Archeologie Amsterdam.

Het funderen op staal was de vroegste methode die in Amsterdam werd toegepast. Er ontwikkelden zich verschillende varianten van zowel boomstammetjes als planken.

Foto: Archeologische ontgraving (BV Bouwadviesbureau Strackee)

Bij de aangetroffen fundering bestaat de opbouw uit planken en stammetjes als langshout, met hierover in dwarsrichting boomstammetjes. Het aanlegniveau van de fundering is ca. 2,5 meter onder straatpeil.

Innovatieonderzoek Schilderskwartier Woerden

Begin dit jaar is in Woerden een onderzoek gestart naar de funderingen in de woonwijk het Schilderskwartier. In deze wijk met ca. 500 koop- en huurwoningen, die in de jaren 60 zijn gebouwd, is eerder vastgesteld dat de houten palen langdurig (>20 jaar) aan de bovenzijde droogstaan. Tot nu toe heeft dit niet fysieke schade aan de woningen geleid. In de afgelopen jaren zijn er diverse onderzoeken geweest om onder andere de omvang het onderzoeksgebied in kaart te krijgen.

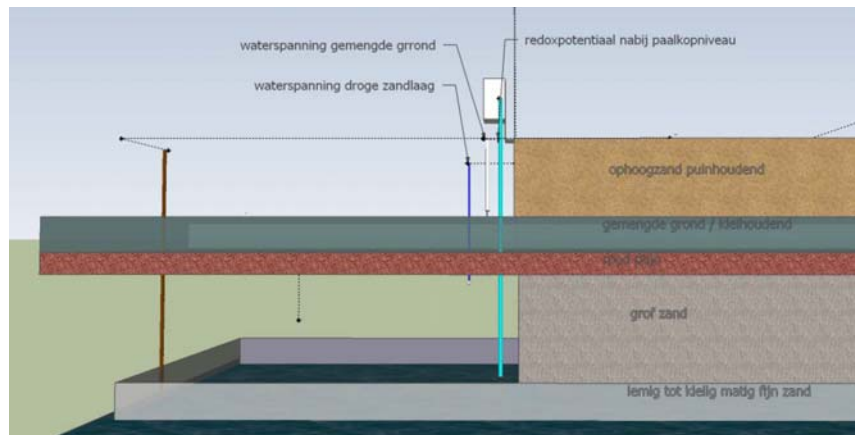
Vanwege de zeer onregelmatige opbouw van de ondergrond is uitvoerig onderzoek gedaan naar bodemopbouw, grondwaterstanden en dieptes van de betonopzetters. Daarnaast zijn mogelijke oplossingsrichtingen op een rij gezet. De oplossingsrichtingen zijn divers en variëren van het aanbrengen van een infiltratiesysteem tot het uitvoeren van funderingsherstel (indien nodig). Al deze oplossingen zijn kostbaar en ook de nut en noodzaak stonden ter discussie.

Omdat diepgaand onderzoek naar de mate van aantasting ontbrak en ook onduidelijk was waarom de palen zich nog in een goede conditie bevinden hebben de betrokken partijen in dit gebied (dit zijn de gemeente Woerden, de Provincie Utrecht, Oasen drinkwater, woningcorporatie GroenWest en Vereniging Grondwater Woerden), marktpartijen uitgenodigd een plan van aanpak te schrijven en een kostenopgaven te doen. Het onderzoek moest duidelijkheid verschaffen naar de ernst en urgentie van eventuele aantasting van houten funderingspalen en antwoord geven op de vraag waarom er nog geen schade is opgetreden. Innovatieve onderzoeken werden hierbij aangemoedigd.

Fugro GeoServices bv heeft, in samenwerking met SHR Houtresearch, de aanbesteding gewonnen en opdracht gekregen om dit onderzoek uit te voeren. Het onderzoek bestaat uit een aantal fasen. In fase 1 zijn een aantal bestaande palen onder een gesloopte school getrokken en van top tot teen ingemeten en uitgebreid onderzocht in het laboratorium van SHR. Op basis van beschikbare gegevens van lengte van betonnen oplangers (die behoorlijk varieerden), grondwaterstanden en lintvoegmetingen is door Fugro een strategie opgesteld om de palen onder 10 representatieve panden, verspreid over de woonwijk, te ontgraven en nader te onderzoeken. Tijdens deze onderzoeken zijn ook weer houtmonsters genomen voor een nadere analyse in het lab. Op een aantal plaatsen zijn sensoren in de grond gebracht om het vertikaal verloop van bodemvocht en bodemlucht in kaart te brengen. Hierbij zijn innovatieve technieken toegepast. Ook is bij de uitvoering van de funderingsinspecties veel aandacht besteed aan het zorgvuldig afdichten van aanwezige kleilagen, omdat die mogelijk een cruciale rol spelen in de synthese waarom de palen niet zijn aangetast.

Foto: trekken van palen

Figuur: overzicht monitoring

In dit stadium is het onderzoek nog in volle gang en kunnen er geen nog geen conclusies of waarnemingen worden gegeven. Hierover zal in een later stadium worden gepubliceerd. Bijzonder is ook dat het bestuur van de betrokken partijen ruimte heeft gegeven aan een innovatief onderzoek van de gemeente Rotterdam om m.b.v. een trillingsonderzoek verschillen in kwaliteit van de paalfunderingen vast te stellen. Dit onderzoek is ondertussen uitgevoerd en hierover zal ook in een later stadium verslag worden gedaan.

Beide onderzoeken zijn bijzonder binnen ons vakgebied en F3O zal aan de uitkomsten de nodige aandacht blijven geven.

F3O congres bestaande funderingen.

Onze jaarlijkse bijeenkomst is op 22 januari 2015 gepland en het zal een feestelijke bijeenkomst worden, omdat het ons tweede lustrum is waarbij we natuurlijk terugkijken wat we allemaal bereikt hebben en vooruit kijken wat we nog willen bereiken. De voorbereidingen zullen na de zomer starten. Om weer tot een gevarieerd en aansprekend programma te komen verzoeken wij u suggesties voor onderwerpen aan te dragen. Heeft u suggesties voor onderwerpen op de heipalendag, graag contact opnemen met p.nelemans@f3o.nl of r.klaassen@f3o.nl. De locatie ligt ook nog niet vast. Mocht u goede suggesties hebben waar wij dit congres kunnen organiseren, dan kunt u die ook aan ons doorgeven.

Branchevereniging

We nodigen hierbij een ieder uit om de nieuwsflits en/of de website te verlevendigen met uw korte nieuwsflits. Het bestuur zal als een soort redactiecommissie optreden om regie te voeren en bijvoorbeeld de inbreng te beoordelen op onafhankelijkheid en nieuwswaarde. Help ons om van F₃O een actieve en breed georiënteerde vereniging te maken. Voorstellen kunnen worden ingediend bij de secretaris p.nelemans@f3o.nl